

Polish.

MACKENZIE
KEEWATIN
HUDSON BAY
UNGAVA
LABRADOR
CANADA
QUEBEC
NEWFOUNDLAND
ONTARIO
Winnipeg
Ottawa
Quebec
Montreal
Halifax
St. John
Boston
New York
UNITED STATES
ATLANTIC
OCEAN
Scotland
Liverpool
Ireland
England
London
Norge
Sverige
Finland
Christiania
Göteborg
St. Petersburg
Libau
Russia
Rotterdam
Hamburg
Berlin
Anvers
Deutschland
Odessa
Paris
La France
Oesterreich
Wien
Hungaria
Milano
Italia
Hispania

KANADA.

Krótkie, zajmujące wiadomości o tym kraju i o podróży do tegoż z Europy,

zestawione podług urzędowych statystycznych dat rządu kanadyjskiego.

Kalendarz na rok 1900/1901.

Dnie	Kwiecień 1900	Maj	Czerwiec	Lipiec
Niedziela	1 8 15 22 29 ..	.. 6 13 20 26 ..	.. 3 10 17 24	1 8 15 22 29 ..
Poniedziałek	2 9 16 23 30 ..	.. 7 14 21 27 .	.. 4 11 18 25	2 9 16 23 30 ..
Wtorek	3 10 17 24	1 8 15 22 28 ..	.. 5 12 19 26	3 10 17 24 31 ..
Środa	4 11 18 25	2 9 16 23 29 ..	.. 6 13 20 27	4 11 18 25 .. ..
Czwartek	5 12 19 26	3 10 17 24 30 ..	.. 7 14 21 28	5 12 19 26 .. ..
Piątek	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27 .. ..
Sobota	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28 .. ..
Dnie	**Sierpień**	**Wrzesień**	**Październik**	**Listopad**
Niedziela	.. 5 12 19 26 ..	.. 2 9 16 23 30	.. 7 14 21 28	.. 4 11 18 25 ..
Poniedziałek	.. 6 13 20 27 ..	.. 3 10 17 24 ..	1 8 15 21 29	.. 5 12 19 26 ..
Wtorek	.. 7 14 21 28 ..	.. 4 11 18 25 ..	2 9 16 23 30	.. 6 13 20 27 ..
Środa	1 8 15 22 29 ..	.. 5 12 19 26 ..	3 10 17 24 31	.. 7 14 21 28 ..
Czwartek	2 9 16 23 30 ..	.. 6 13 20 27 ..	4 11 18 25 ..	1 8 15 22 29 ..
Piątek	3 10 17 24 31 ..	.. 7 14 21 28 ..	5 12 19 26 ..	2 9 16 23 30 ..
Sobota	4 11 18 25	1 8 15 22 29 ..	6 13 20 27 ..	3 10 17 24 .. ..
Dnie	**Grudzień**	**Styczeń 1901**	**Luty**	**Marzec**
Niedziela	.. 2 9 16 23 30	.. 6 13 20 27 ..	.. 3 10 17 24	.. 3 10 17 24 31
Poniedziałek	.. 3 10 17 24 31	.. 7 14 21 28 ..	.. 4 11 18 25	.. 4 11 18 25 ..
Wtorek	.. 4 11 18 25 ..	1 8 15 22 29 ..	.. 5 12 19 26	.. 5 12 19 26 ..
Środa	.. 5 12 19 26 ..	2 9 16 23 30 ..	.. 6 13 20 27	.. 6 13 20 27 ..
Czwartek	.. 6 13 20 27 ..	3 10 17 24 31 ..	.. 7 14 21 28	.. 7 14 21 28 ..
Piątek	.. 7 14 21 28 ..	4 11 18 25	1 8 15 22 ..	1 8 15 22 29 ..
Sobota	1 8 15 22 29 ..	5 12 19 26	2 9 16 23 ..	2 9 16 23 30 ..

Kanada i jej części.

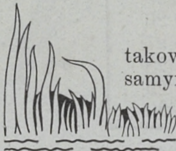
Kanada, najbardziej na północ wysunięta część północnej Ameryki obejmuje 3,456,383 ang. kwadr. mil czyli 8,954,360 kwadr. kilometrów przestrzeni prawie 6 milionów mieszkańców i dzieli się na następujące prowincye: Prince Edward Island (wyspa księcia Edwarda), Nowa Szkocya, New Brunswick, Quebec, Ontario, British (angielska) Columbia, **Manitoba** i North-West Territories (prowincye północno zachodnie) z dzielnicami **Assiniboja, Alberta, Saskatchewan i Athabaska.**

Koleje żelazne.

Kanada ma siatkę koleji żelaznej od 23,000 (dwadzieścia trzy tysięcy) kilometrów, która prawie cztery tysięcy milionów marek pruskich 2,400 milionów złr. kosztowała. W zeszłym roku podróżowali na nich 17 milionów pasażerów. Mało jest krajów na świecie, które lepiéj kolejami żelaznemi zaopatrzone są niż Kanada.

Przywóz i wywóz.

W ciągu jednego roku zakończonego 30 Czerwca 1898 r. wynosił takowy 140,323,053 dolarów czyli że 350,807,320 zł Wa, wynosił wtymże samym czasie 164,153,683 dollarów czyli 310,383,707 zł Wa.

Klimat i urodzajność ziemi.

Klimat jest bardzo zdrowym i podobnym w ogóle do klimatu średnio europejskich krajów. Chłodne zimy, wskutek suchego powietrza za pomocą ciepłego odzienia łatwo znosić się dające, ustępują bardzo pięknym ciepłym latom, które zwykle od Kwietnia do Października się przeciągają.

Wskutek słonecznego ciepła, które od Kwietnia począwszy, przeplatane regularnym obfitym deszczem, codzień dwie godzin dłużej jak w każdym innym rolniczym kraju operuje, można już w trzy miesiące po kwietniowej siejbie ze zbiorem zaczynać.

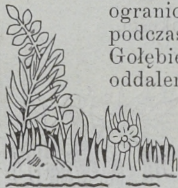
Dobra woda do picia znajduje się wszędzie w miernej głębokości, prawie wszystkie jeziora mają dobrą wodę do picia.

Płody rolnicze, chów bydła i polowanie.

Największem zródłem dochodu Kanady jest rolnictwo łącznie z chowem bydła gospodarstwem mlecznem i sadownictwem. Zwyż 23 milionów akrów użyte są pod uprawą zboża, zaś około 20 milionów akrów jest pastwisk, 3 miliony akrów obsiewają się pszenicą. Z połączonych korzyści pięknego klimatu i urodzajnej gleby, możebnem jest rolnikowi Kanady obok sianych zbóż w kraju ojczystym, uprawiać także cenne indyjskie żyto. Najrozmaitsze jarzyny i owoce uprawiają się tu z najlepszym skutkiem i posyłane bywają do wszystkich części świata. Masło i ser Kanady uznany jest w swiecie jako najlepszy wyrób, jak również słonina kanadyjska, szynki i mięso wołowe tworzą olbrzymie artykuły wywozowe. Hodowla bydła jest bardzo intratną, a gospodarze mogą dać dowody najpiękniejszych rezultatów. Znacznem jest także rybołowstwo w Kanadzie i znane gatunki ryb jak: łosoś, makrela, sztokfisz, łupacz, stynka, śledzie itp są tam zastąpione. Kanada jest również bogatą w minerały jakoto: w złoto, srebro, miedź, ołów, grafit itp, z drugiej strony obfitą w sól, naftę, posiada też znaczne kopalnie węgla.

Polowanie prawie wcale wolnem jest z wyjątkiem niektórych małych ograniczeń odnoszących się na polowanie na pewne rodzaje zwierzyn podczas lężenia. W pobliżu osad znajdują się jelenie, lisy, zające i t. d. Gołębie, przepiórki, kuropatwy, gęsie, kaczki, siewki i. t. d. W większem oddaleniu spotkać można niedźwiedzi, szopów, wydry i. t. d.

Wzrost emigracyi i stosunki emigrantów.

W ostatnich latach miała miejsce bardzo znaczną emigracyę do Manitoby i północno-zachodnich ziem, a to nietylko z Europy, ale także ze Zjednoczonych stanów Ameryki północnej. Z ostatniego kraju przybyło w r. 1899 15,000 osób do Kanady. Utrzymują oni, że im klimat Kanady odpowiada i ich widoki ugruntowania sobie tam przyjemnej swojszczyzny, nie ulegają żadnej wątpliwości.

Robotnicy i sługi.

Oprócz wielkiego przypytania się o robotników, którzy na dzień złr. 3.— do złr. 4.50 zarabiają, także i żeńskie sługi w Kanadzie bardzo szukane. W Manitobie n. p. mogłyby zaraz 800 pokojówek miejsc miesięczną płacą złr. 25–30 dostać. Europejskie sługi tam bardzo się podobają o czém następujący list między innemi podobnemi świadczy.

Duk Lake, 16go Listopada 1898.

Do Jaśnie Wielmożnego Pana Clifford Sifton,
ministra spraw wewnętrznych Ottawa.

Na Jaśnie Wielmożnego Pana odpyt mam zaszczyt odpowiedzieć, że i ja europejską sługę przyjęłam zaraz po jej przybyciu z Galicyi a to przed 5 miesiącami. Bardzo dobrą, zasłużyła moje zaufanie i zupełne zadowolenie i pokazywała się jako moją wielką podporą; także już po angielsku mówi.

Jaśnie Wielmożnego Pana ministra uniżona

(podpis) Miss E. B. Peach.

CANA

Klondyke

YUKON

MACKENZIE

BRITISH COLUMBIA

ATHABASKA

KEEWATIN

Fort Chur

Pacific Ocean

Edmonton

ALBERTA

Prince Albert

SASKATCHEWAN

Red Deer

Banff

Calgary

ASSINIBOIA

MANITOBA

Port A

Victoria

Vancouver

Rossland

Lethbridge

Regina

Brandon

Winnipeg

UNITED STATES

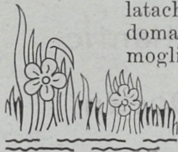

ADA,
LABRADOR
HUDSON
BAY
hurchill
UNGAVA
NEW FOUNDLAND
Prince Edwd Id
JAMES
BAY
QUEBEC
Lake St. John
NEW
BRUNSWICK
NOVA SCOTIA
Halifax
St. John
Bay of Funy
Quebec
Montreal
Atlantic
Ocean
ONTARIO
Ottawa
Sudbury
ort Arthur
Lake Superior
Toronto
Lake Huron
lake Ontario

Polskie osady.

Obok wielu innych znacznych polskich osad, wymieniamy tylko: Gretną, Altonę, Rosenfeld, Plum Coulee, Ebenezer, Neudorf itd.

Polskich rolników znajdujemy w Manitobie, w północno zachodnich ziemiach, angielskiej Columbii w wielkiej liczbie; wszędzie, gdzie koleje żelazne umożliwiły ruch, powstały polskie osady. One rozszerzają się coraz bardziej i osiągają bogate dochody. Wskutek tego pomnożyła się ludność w ostatnich latach bardzo znacznie. Podczas gdy w r. 1881 ludność tych prowincyi wynosiła 168,165 dusz, liczyła takowa w r. 1891 już 349,646 dusz, a odtąd wzrosła znów bardzo niepomiernie. Dopiero wtedy, gdy cudowne przymioty znakomitego tego kraju tysiącom ludzi w przeludnionych częściach starych krajów wiadomemi będą, przyróst stanie się o wiele pospieszniejszym. W Kanadzie osiedleni Europejczycy ściągają swoich w starej ojczyznie pozostałych krewnych i przyjaciół do Kanady, w tej pewności, że i nowo przybyli w krótkim czasie te same korzyści osiągną, które im samym w udział się dostały.

Pan Speers, agent Kanadyjskiego Rządu w Winnipegu, pisze, że na jego ostatniej rządowej podróży osobiście o wielkich postępach w ostatnich latach z Europy przybyłych rolników się przekonał i że wszyscy w dobrych domach mieszkają. Przykłady o prędko odrastającej możności kolonistów moglibyśmy tysiącami nadmienić.

Wyciąg z relacyi,

którą Pan Winkelmann, wicekonsul Niderlandskiego królewstwa, publiczył z powodu jego ostatniej podróży badania do kolonii jego rodaków w połnocno-zachodnich ziemiach Kanady.

Familia	Przybycie do Kanady	Ówczasowe posiadanie	Posiadłość końcem roku 1899.
Magnus Ahn	189?	Złr. 7.—, 5 krów, 1 cielę i sprzęty domowe.	Złr. 7200.—
Aleck. Loustala	1897	2 krowy, 2 cielęta, żadne pieniądze	4 konie, 4 krowy, 10 akrów ziemi przenicznej, dom i stajnia dla krów.
M. Luona	189?	Nic	1 krowa, 3 konie, 10 akrów ziemi, dom i stajnia dla krów.
Isak Poloi	1893	Złr. 250.—	Złr. 3600.—
Michael Hamosksola	189?	Nic	Złr. 2400.—
M. Kiwala	1892	Złr. 135.—, piec i sprzęty domowe	Złr. 4800.—
G. H. Lautlama	1890	Złr. 90.—	Złr. 3840.—
M. Olesen	1893	Zaprząg, wóz i szory	Złr. 4800.—
M. Petersen	1893	Stary zaprząg i wóz	Złr. 3840.—
M. Kloakey	1894	Złr. 600.—	Złr. 7200.—
F. F. Reinholt	1984	Złr. 1800.—	Złr. 4800.—

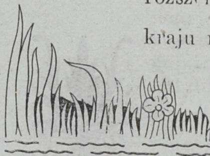

Religia.

Wyznania państwowego w Kanadzie niema, i każdemu jest wolne wykonywanie swej religii dozwolone. Dlatego znaleźć tu można wszystkie wyznania, a w wielu polskich koloniach znajdują się też i polscy księża.

Szkolnictwo.

Ze strony prowincyonalnych rządów łożone bywają ciągle wielkie sumy, ażeby szkolnictwo, które mimo to jest wolnem, o ile można rozszerzyć, a obecnie znajdują się dobrze urządzone szkoły po całym kraju rozsiane.

Wolna rządowa ziemia.

Prawa swojszczyzny w Manitobie i północno-zachodnich ziemiach pozwalają każdemu 18 lat mającemu osadnikowi, żądać 160 akrów wolnej ziemi, a po 3 latach, skoro warunki osadnictwa spełnionemi zostaną, dostaje każdy od Rządu dokument własności, wskutek którego on prawnym właścicielem tej ziemi (113 morg. austr.) się staje. Jedyne wydatki niesione emigrantem są 10 do 15 dolarów wpisowego (25 do 37.50 złr.).

Oprócz tej wolnej ziemi, którą każdy emigrant z ukończonym 18 rokiem życia ma prawo żądać, znajdują się jeszcze tysiące akrów, które po tanich cenach (wedle położenia i obszaru 2½ do 3 dolarów za 1 aker) tak od rządu samego jakoteż od towarzystw kolejowych i uprawy ziemi, niemniej od osób prywatnych kupić może.

Ułatwienia dla emigrantów po przybyciu do Kanady.

Urzędnicy rządowi w Manitobie i północno-zachodnich prowincyach mają być emigrantom pomocnymi w wyszukaniu miejsc osiedlenia się jakoteż w udzieleniu każdego objaśnienia. Na dworcu w Winnipeg, stolicy Manitoby, przyjmują przybyłych osobni urzędnicy ustanowieni rządem. Takowi mówią po polsku i pod każdym względem są im pomocnymi. W Winnipeg i na wszystkich stacyach kolejowych, mianowicie: W Brandon, Dauphin, Edmonton, Calgary i Prince Albert znajdują się w pobliżu dworców przybytki, gdzie ludzie pierwsze pomieszczenie znajdują; są tam również i biura, które bezpłatnie pośredniczą emigrantom w wyszukaniu zajęcia, jednakżeż bez żadnego zobowiązania się za skutek.

Ludzie przybyli do Kanady w nieodpowiedniej porze roku dostają bezpłatny przytułek aż do nadejścia czasu roboczego. Płatny rządem lekarz bada codzień zdrowie przybyłych z ich strony bezpłatnie. Tylko o strawę dla siebie mają się emigranci starać, ale wydatki na takową są w Kanadzie bardzo małe. Ma się też pieczę o ich pakunek, jakoteż o ile możności dobre dostanie się ich na miejsce przeznaczenia. Wszyscy urzędnicy są upoważnieni, wszystko konieczne do ochrony emigrantów przedsiębrać.

Podróż do Kanady.

Przez cały rok istnieje przeprawa na Nowy York do Kanady pospiesznemi i pocztowemi statkami z europejskiego stałego lądu bezpośrednio, jakoteż i przez Anglię. Na wiosnę w najlepszym czasie podróży do Kanady, mają miejsce z Hamburga w regularnych odstępach czasu bezpośrednie przeprawy na Halifax do Kanady. Przez Anglię można przez cały rok wprost do Kanady podróżować.

Bliższe objaśnienia co do najlepszej i najtańszej ruty do Kanady, dostaje się od tego towarzystwa żeglugi parowej, której adres w przytoczonem tu ogłoszeniu jest uwidocznionym.

Najkorzystniej jest, jeżeli podróżni przed odjazdem z Europy pieniądze swe na kanadyjskie zmienią, ażeby już naprzód z temi się obznajomili i oszczędzili sobie trudu wymiany pieniędzy w Kanadzie.

Właściwem jest, jeżeli podróżni zabiorą ze sobą wełnianne spodnie jakoteż i inne odzienie i bieliznę; wszystko resztę można dostać i w Kanadzie po tanich cenach.

The North Atlantic Trading Co.
Spuistraat 140-144
AMSTERDAM.

